

kislány egy olyan boldogító érzést idéz fel, amely mindjobban kivonul életéből. A *kimondhatatlan* a kötet gyengébb írásai közé tartozik, a gyermeki csalódást örökíti meg. Példa arra, hogy az élet teljesebb megértése megszünteti a nosztalgikus viszonyulást. A két utolsó mai történet a közelmúlt nosztalgikus viszálygyásáról szól.

Cselekményben és feszültségben szegény, inkább lírai történetek ezek. S nosztalgiára vall a nyelv is. Lényegében egyszerű szerkezetű mondatokat, gondosan válogatott mindennapi kifejezéseket és szavakat használt tudatosan a szerző. Írásai-

nak java részét ennek eredményeképpen valamilyenfajta letisztult líra hatja át és ehhez megfelelően társulnak a szép költői képek. Igen gyakran az írói üzenet lényegét Németh István költői képben tömören adja át az írás végén. Néha-néha jelképeket is alkalmaz, ezek közül talán a legmegindítóbb az utolsó írás cipruságacska, amellyel a szerző végső búcsút int a múltnak.

Németh István új könyve egyaránt szól gyerekekhez és felnőttekhez. Olvasmányos és értékeket magába záró. Az élet apró dolgainak varázsát fedeztetni fel velünk és felvillantja a pillanat gazdagságát.

VARGA ISTVÁN

A BEFEJEZETT SZÓTÁR

PENAVIN OLGA: *Szlavóniai (kórógyi) szótár*.
Forum, Újvidék, 1978.

Több mint egy évtized után befejeződött háború utáni könyvkiadásunk egyik legjelentősebb vállalkozása: Penavin Olga *Szlavóniai (kórógyi) szótára*. Az eddig csak részeiben felsejlő mű most teljességében előtűnik van. Amit részeiben láthattunk, kerek egészzé vált.

A két első rész kapcsán megjelent ismertetések és értékelések felsorolták a mű erőnyeit, hibáit. Ezekről most nem szólnék. Semmi újat nem mondhatnék, hiszen a szakirodalom legrangosabb hozzáértői ezt elmondták. Írásomban és a folyóiratban csak jelzem a mű befejezését.

Valamit mégis ki kell emelni. A kötetek késése miatt aggódtunk, mert — bár nyomdakész állapotban volt — csak részleteiben használhattuk. Ez az elhúzóds azonban sokat jelentett a szerzőnek, hiszen a bírálók jóindulatú megjegyzései alapján a késő kötetek anyagán „néhány megvalósítási formát” korrigálhatot.

Penavin Olga *Szavónia (kórógyi) szótára* másik nagy művével, a *Szavóniai hétköznapiakkal* a szerző leg-

teljesebb műve. Eddigi munkásságának csúcsteljesítménye. A mű több mint egyszerű szótár. A feldolgozott vidék népeletének gazdag, szinte kiemreíthetetlen forrása.

A három kötetben a népnyelv egész szókincsének az összegyűjtésére törekedett. A szótár szócikke köznyelvi alakban közli a szót, ezt követi annak tájnyelvi alakja, majd zárójelben a paradigmásor, a szófaji megjelölése, a szó jelentése, illetve jelentésváltozatai. A legközönségebb jelentést németül, illetve latinul adja, a többi a szó szinonimáival, esetleg részletesebb leírással, körülírással. Ezek a szócikkek remekbe szabott kis néprajzi tanulmányok is egyben, melyeknek értékét növelik a példamondatokként használt közmondások, szólások és szó-láshasonlatok. A szótárba a szerző felvette a feldolgozott négy falu személy- és földrajzi névanyagát is, így az egyben névtárjellegű is.

A három kötetet gazdag képanyag egészíti ki, amelyek jórészt Garay Akos felvételei, nehezen hozzáférhető forrásból közli azokat, a Magyar Néprajzi Múzeum anyagából.

A szótárt a budapesti Akadémiai Nyomdában nyomták, hozzáértő helyen, csak így lehetett a fonetikus kiejtést visszaadni, hiszen ez a nyomda rendelkezik a fonetikus írás nyomtatásához szükséges különleges mellékjeles betűtípusokkal.

Van a kötetnek egy külön varázsa is. Ezt a varázst csak az tudja érezni, aki ismeri Penavin tanárnő munkamódszerét, meggyerő fellépését, közvetlenségét, amivel alanyaít szóra bírja. E munkamódszer nélkül ennyire teljes mű nem született volna meg. A kötet előszavában

szeretettel vall azokról az adatközlőkről, akikkel hosszú évek során együttműködött, hogy kollektívan, de mégis hazai szótárirodalmunkban egyedülálló, egyéni alkotást teremtessen.

Mindannyian gazdagabbak letünk: a szerző egy nagyszerű alkotással, a kórogyiak népnyelvük és életük tárával. A kutatók forrásművet, a tanárok példatárát, a nagyközönség egy magyarulta vidékünk életének hétköznapijait feltáró munkát kapott.

VIRÁG GÁBOR

ÚJABB ÚTI ÉLMÉNY

SZÉKELY TIBOR: *A pápuák szigetén.*
Forum, Újvidék, 1978.

Valahányszor Székely-könyv akadt a kezembe, elsősorban az foglalkoztatott mindig: mi az a vonzóerő, ami belőle árad, s a fiatalokat és időseket egyaránt hatalmába keríti? Mert az kétségtelen, hogy Székely Tibornak nagy az olvasótábor. Sokan szeretik vele együtt átélni „kalandzásait” a nagyvilágban, s talán éppen itt rejlik a magyarázat. A minden emberben — kisebb-nagyobb mértékben — szunnyadó kalandvágy az, ami kinyújtatja kezünket a könyv után, mintha csak magának a szerzőnek kezét fognánk meg, engedelmesen hagyva, hogy vezessen bennünket.

Nem nehéz őt kivetni. És hálás dolog is. Mert az ember szórakozva különleges, egzotikus tájakat, embereket s ezek életmódját ismerheti meg. Mintha magunk is tényleges résztvevői lennénk egy-egy utazásnak, úgy hat ránk a szerző sorok közötti vallomása saját szorongásairól, félelmeiről és vágyairól, amelyeket mindenki azonosíthat önnön érzéseivel.

Legújabb könyvében is — melyet *A pápuák szigetén* címmel az újvidéki Forum jóvoltából lapozgathatunk — bizalmasan elárulja pél-

dául, mennyire vágyott már régóta megismerni ezt a csodálatos világot, a kannibálok szigetét, Pápua Új-Guineát, amelyet egy neves kutató „a világ teremtésének országa” jelzővel tüntetett ki. Mennyire kívánta saját szemével látni annak a történelmi, sok évezredes ugrásnak az eredményeit, következményeit, mely a legősibb emberi közösségből egyenesen a gépkocsi volánjához vagy a televízió elé ültette a szigetvilág lakosságát.

Ezek a szigetek a civilizált világot évszázadokon át csak annyira érdekelték, amennyi hasznot bírtak belőle húzni. A kávé, kakaó- és teaültetvények tették vonzó gyarmattá, és a szárítottkókuszszállítmányok, no meg az utóbbi időben a réz, amely a szigetvilág kivitelének két-harmadát képezi. A lakosság csak mint olcsó munkaerő jött számításba. Különben igen sokáig nem nagyon törődtek vele, csak amióta ausztrál fennhatóság alatt áll, azóta javult meg a helyzet ezen a téren, méghozzá lényegesen.

Pápua Új-Guineának voltak — a megszállók mellett — megszállottjai is. A legnevezetesebb közülük